

Trăgătorul la țintă

„Cine intră aici nu mai pleacă”. Surprinsă ea însăși de fermitatea cu care le rostise, Liana ar fi vrut să-și cheme înapoi cuvintele, să le rotunjească altfel, să le înmlădie întâi, apoi să le dea drumul în lume. Dar ele primiseră deja forma concretă a unor săgeți primejdioase și se îndreptau fără să le mai poată opri spre Mihai. S-a întors cu repeziciune spre el cu intenția de a-i acoperi ochii. A rămas însă cu brațele în aer. Gestul era inutil. Bărbatul din fața ei nu numai că nu sesizase primejdia, dar nici măcar nu putea să fie cu adevărat lovit. Părea că nici nu auzise vorbele Liane ori, în cel mai bun caz le alungase din preajmă cu un gest de lehamiteală. Își rotea privirea prin cameră fără însă a și-o opri nicăieri. De fapt, nu-l interesa aproape de loc ce vedea, pur și simplu trebuia să facă ceva. „Lasă geamantanul, pardesiul ți-l duc eu la garderobă”. Mâna dreaptă încleștată aproape pe mânerul bagajului s-a desfăcut ca un automat comandat de la distanță. „Încuietorea era defectă”, părea să spună privirea lui Mihai plimbându-se la fel de indiferentă peste mărunțișurile acelea împrăștiate pe podea: ciorapi, cămăși boțite, într-o stare de semimurdărie. „Un alb incert – constată Liana. Mai degrabă cenușiu, toate sunt sunt cenușii, precum era, sigur, omul din fața ei. Da, de o curățenie sufletească incertă și cam boțită”. Voise să-l salveze pe omul acesta mare și puternic (așa-l crezuse cândva) în numele unei aproape mistuitoare patimi și constata acum că entuziasmul acelei clipe de înălțătoare generozitate s-a stins cu totul. Cuvintele nu te ascultă întotdeauna, tonul acela răstit, de comandă, a țâșnit curat și sincer, dezvăluind adevărata-i stare de iritare, evidentă pentru oricine. S-a aplecat și a început să-i adune lucrurile îndesându-le cu grabă în geamantan. Cel mai bine ar fi dacă ar pleca. Nu, ea nu i putea spune o asemenea monstruoasă abia-l somase că din cetatea ei cine intră nu mai iese. Voiau să însemne aceste cuvinte o amenințare tandră. „Dacă te-ai hotărât să-ți împarți zilele și nopțile cu mine atunci le vreau pe toate până la sfârșitul numărării”. Nu se așteptase însă la un monolog. Era acum evident că vorbea de una singură. Mihai nu mai era cel de altădată, iar ea nu voia să accepte această umbră a bărbatului de lângă ușă. Îl privi din nou pătrunzător: dorea să știe dacă învelișul mai păstrase ceva din vigoarea miezului de acum câteva luni. „Asta e, toți ne credem trăgători la țintă, trăgători buni, posibili câștigători ai marelui trofeu ca să constatăm, vai, că arma e o minge umplută cu tărâțe iar ținta o fragilă construcție alcătuită din cutii de conserve. Goale, desigur, goale”. Vorbea încet, cu scârbă, dar oricum ceva îl interesa cu adevărat în casa ei. „Trăgător la ținta vieții” așa întitulase chiar ea tabloul enorm, ce stăpânea cu adevărat

neîncăpătoare camera. „Da, încă mai gândim la fel”. Mesajul lui însă nu era atât de limpede, nu se lasă descifrat chiar la prima vedere. Interpretarea putea fi foarte largă. Amândoi însă l-au dezlegat în același fel, folosind aceleași cuvinte. „Trăgător la ținta vieții”. Pânza încărcată cu tot felul de obiecte adunate bizar reprezenta mai degrabă un bâlci. Silueta unui om cenușiu, de un cenușiu apăsător, plutea pe deasupra acestor lucruri. O armă (putea fi pușca unui copil) îi stătea proptită de umăr. Nu era foarte limpede dacă omul o luase cu intenția de a trage ori mai degrabă se sprijinea de ea. De fapt nimic nu era clar în acel tablou. Obiectelor le lipsea conturul, erau voit neterminate iar omul era într-o chinuitoare căutare a unui punct de sprijin. Prima senzație pe care o încercai privind tabloul era că dintr-o clipă în alta totul va dispărea. Trăgătorul putea să iasă foarte firesc prin acoperiș ori să cadă la podea într-o pată cenușie. Viziunea era în totalitate neliniștitoare, stresantă. Întreaga poveste a acestui tablou era bizară. „Îi seamănă întru totul pictorului” ar fi vrut să-i spună, dar era absolut convinsă că pe Mihai istoria pânzei aceleia nu-l interesa absolut deloc. Acum câteva luni ar fi reacționat, desigur, altfel. „De unde-l ai, cine e autorul, cum l-ai cunoscut, ce caută tabloul ăsta în casa ta?”. La început, imediat după ce-l cunoscuse pe Mihai, soiul acesta de interogator aspru, violent, o nedumerise, o enervase chiar. S-a obișnuit însă cu întrebările lui poruncitoare, scurte care parcă nici nu așteptau răspuns ci mai degrabă enunțau unul și același înțeles: ești a mea, nu admit nici un amestec din afară, tot ceea ce ține de tine trebuie să primească viza încuviințării mele. Orice obiect clandestin intrat în existența noastră poate strica armonia. Trebuie să veghem, Liana, trebuie să veghem neconținut. Încetul cu încetul, nici nu și-a dat seama când, starea de veghe s-a destrămat. Luptătorul, oșteanul (pentru că Mihai avea, fără îndoială, voluptatea luptei, a competiției) capitulase, își aruncase armele și înainta cu brațele ridicate, cu pieptul descoperit. „Sunt aici, mă predau, nu vă mai temeți, cursa va continua fără mine, renunț de bună voie. Bucurați-vă, șansele de câștig v-au crescut simțitor”. Pe soldatul ce se retrăsese la vatră de bună voie nu-l mai interesa povestea stranie a tabloului. Uneori chiar Lianeii i se părea că de fapt pictorul acela, cu fața smolită, cu trăsături ascuțite ce-ți răneau privirea, este o plăsmuire a minții ei. Îi sunase la ușă într-o seară târzie, ba nu, îi bătuse în geam, amănunțele îi scapă, nici atunci după plecarea lui nu fusese prea sigură de felul în care omul cu haina din piele neagră ajunsese în mijlocul camerei. Poate a trecut prin zid, ori poate nici n-a fost acolo niciodată. Și totuși schimbaseră câteva vorbe. „Domnișoară sau doamnă, prietenul meu și al dumneavoastră Mișu mi-a spus că doriți să cumpărați un tablou. Nu vând de obicei. După opinia mea arta nu trebuie coborâtă la degradanta stare de marfă. Voi

face însă astăzi cu dumneavoastră o excepție. Vi-l vând la un preț derizoriu. Două sute de lei e bine? Atât a costat rama. Ea poate fi vândută și cumpărată, plăsmuirile dinlăuntrul ei nu”. Liana își aduce aminte că nu fusese în stare să rostească mai mult decât acea stupidă întrebare: „cine e Mișu?” Pictorul s-a uitat la ea ca la cineva atunci căzut din cer. „Nu sunteți dumneavoastră Liana Adam?” „Eu sunt”. „Strada aceasta se cheamă ori nu Hârlețului”. „Da”. „Atunci am venit bine. Banii!”. I-a dat. „Și tabloul?”. „E afară. În curte. Cred că pe ușa asta mică nu intră decât potrivit într-un anumit unghi. Asta nu mai e treaba mea.” Și-a strâns cu un gest reflex haina de piele mai aproape de corp, părea că dintr-o dată i s-a făcut frig și a plecat. Senzația de umezeală rece a încercat-o și pe ea, spinarea i se încovoiasse ca la pisici, atunci când se pregătesc să diminueze efectele unei lovituri, pe care instinctul le spune că n-o vor putea ocoli. „Un nebun, ori mai degrabă un escroc. Sunt sigură că a venit cu mâinile goale și a plecat cu două sute de lei. O găinărie ordinară, puțin mai inspirat prezentată decât „afacerea cu jaluzele” dar tot o escrocherie”. S-a culcat imediat. Subiectul nu mai trebuia dezbătut. Prostia se plătește. De data aceasta a scăpat ieftin. Trebuia verificat zăvorul. Poate se defectase. Era sigură acum să-l trăsesse imediat după ce a trecut pragul ușii. Era un gest reflex. Automatismul a funcționat desigur. Într-o poziție chinuită, cu ochii țintă la fereastră a reușit într-un târziu să adoarmă. Nu-și aduce acum aminte dacă a durat câteva minute sau ore. Cineva încerca să forțeze geamul. S-a apropiat încet, paralizată de spaimă. Nu era nimeni. În partea de sus a ferestrei însă, sticla fusese tăiată. Un cerc perfect executat cu măiestrie. Și-a strecurat privirea prin el. Acoperind cu totul ușa, un colet uriaș amenința s-o sfărâme. Cu primul obiect ce i-a venit la îndemână, o foarfecă parcă, a sărit pe geam și-a început să taie cu mâini tremurânde sfoara grea cu noduri groase. Atunci l-a descoperit pe trăgător. Ea era ținta, era limpede. Gura i s-a deschis a strigat. Din gâtleej, însă, îi năvăleau fără a le putea reține hohotele unui râs nebun, eliberator. Un clown cu fața sulemenită îngrozitor rânjea cu o jumătate a obrazului. Cealaltă părea chinuită, încordată, cu privirea ochiului atent fixată asupra unui obiectiv: o stivă de cutii de conserve goale îi aștepta lovitura. „Nu va nimeri!”. Aproape că-i părea rău. Începuse să-i fie drag trăgătorul. Privirea lui Mihai exprima însă altceva, atât cât putea fi descifrată prin pânda groasă a unei absențe aproape totale. Îl compătimea pe țintaș. Nu era însă o compasiune înțelegătoare, ci una vădit disprețuitoare. Încă un învins. „Cred că nu voi putea dormi cu el în aceeași încăpere” – a rostit într-un târziu. „Trebuie să te obișnuiești, afară nu-l pot scoate. Ca să-l atârni acolo, pe perete, a trebuit să scot ușa împreună cu rama. Operația nu poate fi repetată. Acum în nici un caz. Mâine dacă vrei îl vom da afară. Dacă

vei mai dori desigur. Te vei obișnui însă cu el. Ți seamănă. Abia acum îmi dau seama cum de mi-a devenit, așa dintr-o dată, drag trăgătorul”. Mihai părea a nu mă fi auzit. S-a așezat pe unul din fotolii după ce l-a întors, cu furie aproape, cu spatele spre tablou. „L-am întâlnit azi pe El, în apropierea azilului de bătrâni, am să-ți povestesc mâine totul”. „Bine”. Liana a pregătit așternutul. Nu l-a invitat și pe el, era inutil. Oricum ar fi făcut exact ceea ce dorea, dar mai ales simțea că bărbatul ei intrase într-o stare de inerție din care nu voia, ori nu putea să iasă momentan. Să mai așteptăm. Va trebui însă se dezlege această necunoscută. El. Cine era El? Avea un singur element la îndemână. El reușise să-i sfărâme echilibrul acestui bărbat umilindu-l, înjosindu-l ori poate doar relevându-i faptul că nu era ceea ce se credea, sau ceea ce credeau alții despre el. Nu era nici într-un caz luptătorul, ci învinsul. Ori l-a îngenuncheat șantajându-l (deocamdată nu știa cum), ori îl obligase să-și privească chipul așa cum era cu adevărat brăzdat de spaime, de nehotărâri. Dar ce metode de tortură diabolic aplicate putuse folosi acest om încât să poate înfrânge un vanitos de talia lui Mihai. Și-apoi cine era cel care se erijase în Judecător. Cu ce măsură i-o fi cântărit mulțimea aceea da fapte mărunte ori mai puțin mărunte care alcătuiesc până la urmă viața. Liana respingea de la început ideea de judecată. Cine are dreptul să ne judece? Cel fără de pată, poate, cel căruia nimic din ceea ce este omenesc nu îi este aproape. Avea destule exemple în jur pentru a concluziona că cel mai adesea moraliștii sunt cei pasibili de pedeapsă. Totul este că o iau înaintea altora. Atacul e cea mai bună apărare. Inchiziția a fost ipocrită. Da, dar avea puterea. De aici trebuia pornit. Judecătorul avea acest ascendent asupra lui Mihai. Poate fi o premisă falsă, s-a contrazis imediat. Poate era doar un înțelept, un om cu adevărat drept și care a sesizat în Mihai semnele unei evidente ipocrizii, ale unui evident fals. Poate era un foarte bun cunoscător de oameni așa cum alții sunt experți în stabilirea valorii unui obiect și recunosc plagiatul de la mare distanță. L-o fi iritat această falsă creatură care e Mihai și n-a mai suportat impostura, de dragul umanității, să zicem, al ideii de ordine și de cinste. Fiecare la locul său în funcție de calități și de meritele sale. Mihai se cocoșase prea sus pe nedrept. În numele dreptății (pentru că trebuie să existe un asemenea principiu, altfel ar fi haos și dezordine) el trebuia coborât de pe pedestal înainte ca aceasta să devină din marmoră. Roca e mai dură, n-o poți fărâmița atât de ușor, pe când omul, amestecul acesta fragil de compuși chimici, apă și mușchi era mai ușor de înfrânt și unde mai pui că s-ar fi făcut dreptate la timpul potrivit. După ce omul devenea un mit era salvat. Mitul, dogma sunt greu de învins. A, nu, am început să bat câmpii se autoîmpiedecă Liana. Mihai era desigur un mare artist în meseria lui, un regizor despre

care se vorbea elogios: „a rupt tipare, a desființat bariere etc. etc.” dar numai mintea unei femei care l-a iubit cândva „peste tiparele obișnuite” putea să-l înalțe pe un soclu. Idealizez totul. Judecătorul va fi mai degrabă un ins mărunț, poate chiar coleg de breaslă, invidios pe succesele Maestrului. Un ins mărunț nu, se contrazice din nou Liana. Trebuie să-i fie cel puțin egal, altfel nu se explică faptul că Mihai s-a lăsat îngenuncheat de el. Înseamnă că n-a avut replică. Acela l-a făcut K.O. și Mihai n-a reușit să se ridice. Oare o fi încercat? Ce importanță mai are dacă a încercat sau nu. Fapt este că a fost învins. Ba are, are, se încrâncenează Liana. Dacă a încercat nu e totul pierdut. Va persevera în dorința de a se desprinde de podea. Dacă nu la 1, 2, 3... poate la 9, 10. Dar pentru asta trebuia să cunoască lovitura dușmanului. În ce fel o aplică? Te poți feri de ea? Este dreaptă, cinstită ori Judecătorul a lovit cu o bucată de metal ascunsă în mânășă. Poate Mihai a fost înfrânt tocmai pentru că metoda folosită de adversar a fost lovitura sub centură. Numai o replică de aceeași măsură, adică total necinstită, l-ar fi anihilat pe adversar. Sunt oameni, însă, care nu pot folosi lovituri sub centură. Nu pot pur și simplu, tocmai pentru că sunt cinștiți. Bine, dar atunci ar fi total nedrept. Nu poate învinge necinstea. Nu, peste tot nu, dar în cazuri izolate se mai poate. Vigilența ne mai slăbește. De obicei privim un spectacol (și viața este un spectacol, nu-i așa) în ansamblu. Cine poate pretinde că a sesizat fiecare mișcare, modulația exactă a vocii unui actor. Nimeni nu poate stăpâni în întregime un spectacol, nici Mihai, marele regizor, n-a putut. „Ridică-te Mihai, ridică-te, încearcă totuși!” Bărbatul s-a ridicat buimăcit din fotoliu, ca la comandă și a luat poziția „drepti”. „Uite la asta nu m-am gândit deloc. Îmi voi încerca puterile în somn”, pentru că Mihai dormea în continuare sau oricum pleoapele îi erau coborâte, grele. Pentru o clipă obrazul Lianeii s-a luminat a victorie, un obraz doar, celălalt s-a coborât precum al clovnului, întins de o acută și chinuitoare senzație de rușine. „Nu, nu voi împrumuta tactica dușmanului. E și aceasta o lovitură sub centură. Voi aștepta să se trezească. Acuzatul are și el dreptul la apărare”.

Maria Vaida-Voevod, fragment din romanul „*Pedepsiți din generozitate*”.

Tribuna, 1988, rubrica „Proza deceniului”.